

TARBIYA-IJTIMOIY HODISA

Ilmiy rahbar: Ochiлова Hilola Sheraliyevna
Maktabgacha ta'lim texnologiyasi kafedrası o'qituvchisi
Dhdhdiid625@gmail.com

Olimova Dilshoda Fayzulla qizi
Nizomiy nomidagi TDPU Maktabgacha ta'lim fakulteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi
dilshodaolimova85@gmail.com

Qulbulova Rayhona Anvar qizi
Nizomiy nomidagi TDPU Maktabgacha ta'lim fakulteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi
rayhonaqulbulova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarbiyaning ijtimoiylashuvda tutgan o'rnini, mavqeyi va bola rivojlanishidagi ahamiyati haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Tarbiya, ijtimoiylashuv, hodisa, bola, jamiyat, tarbiyachi, munosabat, tarbiyaviy ta'sir.

Annotation: This article will talk about the role of upbringing in socialization, its position and its importance in the development of the child.

Keywords: Upbringing, socialization, phenomenon, child, society, educator, attitude, educational impact.

Аннотация: В данной статье речь пойдет о роли воспитания в социализации, его положении и значении для развития ребенка.

Ключевые слова: Воспитание, социализация, феномен, Ребенок, общество, воспитатель, отношение, воспитательное воздействие.

Tarbiya- shaxsda muayyan jismoniy, ruhiy, axloqiy, ma'naviy sifatlarni shakllantirishga qaratilgan amaliy pedagogik jarayondir. Insonning insonligini ta'minlaydigan eng qadimiy va abadiy qadriyatdir. Tarbiasiz alohida odam ham, kishilik jamiyati ham mavjud bo'la olmaydi. Chunki odam va jamiyatning mavjudligini ta'minlaydigan qadriyatlar tarbiya tufayligina bir avloddan boshqasiga o'tadi.

Pedagogikaning asosiy mezoni – tarbiya. Tarbiya – ijtimoiy hayotning abadiy va umumiy mezoni. Pedagogika bolalar tarbiasini shaxs axloqiy xislatlarini shakllantirishning maqsadga qaratilgan jarayoni sifatida ko'rib chiqadi.

Biroq bu tarbiya jarayoni har doim ham yetarli darajada samarali bo'lmaydi. Yuqorida ijtimoiy ta'lim vazifasini ko'rib chiqib, ko'rsatdiki, bolada muayyan bir ijtimoiy bilim, malaka va ko'nikmalar shakllanishi kerak. Ularning shakllanish jarayoni, masalan, otaga, onaga g'amxo'r, e'tiborli, mehribon, rahmdil munosabatlarning shakllanishi bilan bog'liq. Agar qandaydir sababga ko'ra bolada ijtimoiy bilimlar shakllanmagan bo'lsa, demak, munosabatlar shakllanmagan, ya'ni unga zarur bo'lgan ijtimoiylashuvda qandaydir shaxs xislatlari ham shakllanmagan. Shuning uchun ijtimoiy pedagogik faoliyat jarayonida boladagi shunday ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan xislatlar shakllangan bo'lishi kerak – shuni o'zi ijtimoiy tarbiyaning vazifasidir. Bolaning rivojlanishida tarbiya alohida o'rinni egallaydi. U, avvalo, jamiyatga moslashishida, ma'lum bir muhitda o'z o'rnini topishida muhit, tarbiya, irsiyat alohida katta o'rinni egallaydi. Tarbiya-muayyan, aniq maqsad hamda ijtimoiy-tarixiy tajriba asosida yosh avlodni har tomonlama o'stirish, uning ongi, xulq-atvori va dunyoqarashini tarkib toptirish jarayoni. Bola tarbiyasi muvaffaqiyati to'g'ridan-to'g'ri shaxslararo aloqalarning intensevligi va boyligiga bog'liq bo'ladi.

Tarbiya o'z mohiyatiga ko'ra keng va tor ma'nodagi tarbiyaga bo'linadi. Keng ma'nodagi tarbiya-shaxsga jamiyatning ta'sir etishi, ijtimoiy hodisa sifatida qaraladi. Mazkur holatda tarbiya ijtimoiylashtirish bilan uyg'unlashadi. Tor ma'nodagi tarbiya deganda esa pedagogik jarayon sharoitida ta'lim maqsadini amalga oshirish uchun pedagog va tarbiyalanuvchilarning maxsus tashkil etilgan faoliyati tushuniladi. Ushbu holatda pedagoglarning tarbiyaviy faoliyati tarbiyaviy ish deb ataladi.

Tarbiya har qanday jamiyat va har qanday mamlakat hayotida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Yosh avlodning, umuman, jamiyat a'zolarining tarbiyasi bilan yetarlicha shug'ullanmagan mamlakat turg'unlik va inqirozga mahkumdur. Negaki, o'sishi va rivojlanishi uchun har qanday jamiyatda ham moddiy va ma'naviy boyliklar ishlab chiqarish to'xtovsiz ravishda yuksalib borishi lozim. Buning uchun yosh avlod moddiy va ma'naviy boyliklar yetishtirishni ajdodlari darajasida, ulardan ham yaxshiroq ishlab chiqara bilishlari kerak. Yosh avlodda ana shunday moddiy va ma'naviy qobiliyatlarni shakllantira bilish uchun esa jamiyat uzluksiz ravishda samarali faoliyat ko'rsatadigan tarbiyaviy intizomlar tizimiga ega bo'lishi lozim.

Sho'rolar davrida tarbiya orqali har qanday odamni istagan ijtimoiy qiyofaga solish mumkin degan qarash hukmron bo'lganligi uchun ham uning shaxsni shakllantirishdagi o'rniga oshiqcha baho berildi. Tarbiyalanuvchi shaxsining tarbiyaga berilish yoki berilmaslik xususiyatlarining hisobga olinmasligi tarbiyaviy

tadbirlarga mahliyo bo'lishdek pedagogik xatolikka olib keldi. Buning natijasida tarbiya maqsadsiz bo'lib qoldi, tarbiyalanuvchilarga alohida shaxs sifatida emas, istalgan ijtimoiy yo'nalishga solinishi mumkin bo'lgan qiyofasiz tuda, olomon tarzida qarash qaror topdi, Bu hol tarbiyaning samarasizligiga olib keldi. Chunki tarbiyaning asosiy obyekti bo'lmish shaxs va uning o'ziga xoslik jihatlari unutilgan edi. Sho'ro pedagogik tizimidagi kamchiliklarning ildizi, asosan, mana shu yondashuv tarziga borib taqaladi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, tarbiya va unga bog'liq jarayonlarga yangi hamda sog'lom pedagogik tafakkurga tayangan holda yondashuv qaror topa boshladi. Uni izohlashda g'ayriilmiy sinfiy-partiyaviy yondashuvdan voz kechildi. Tarbiyaning milliyligiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning uchun xalq pedagogikasi boyligi, o'zbek mutafakkirlarining pedagogik qarashlari sinchikovlik bilan o'rganilayapti. Natijada, O'zbekiston pedagogikasi fani va amaliyotida oila tarbiyasining ham, ijtimoiy tarbiyaning ham o'ziga xos o'rni borligi tan olinib boshlandi. Shuningdek, tarbiyada irsiy va biologik omillar ham hisobga olinadigan bo'ldi. Ayni vaqtda, shaxsning shakllanishida tarbiyaning o'rniga keragidan ortiq baho berish ham barham topdi. Bu hol tarbiyaga doyr hodisa va holatlarni to'g'ri izohlash, tarbiyaviy tadbirlar tizimini to'g'ri tayin etish imkonini berdi.

Tarbiyaga e'tiborsizlikning oqibati nimalarga olib kelishini o'z vaqtida Abdulla Avloniy kuyunib, "Bugungi kunda jamiyatimizning yuzini qora qiluvchi pastkashlar, yomonlar, beboshlar, o'g'rilar, giyohvandlar va nashavandlar... kecha tarbiyalariga e'tibor berilmagan bolalardir", deb yozib qoldiradi.

Shuning uchun ham yosh avlodning tarbiyasiga jiddiy e'tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Sh.M.Mirziyoyev "Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz".-T:"O'zbekiston".-2017-yil.448-bet
- 2.N.M.Egamberdiyeva Ijtimoiy pedagogika.-T:2014-yil darslik
- 3.B.G.Qodirov "Komil inson tarbiyasining pedagogik asoslari",Toshkent "Mehnat" 2001-yil.
4. Ochilova Hilola Sheraliyevna. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR NUTQINING GRAMMATIK TO'G'RILIGINI SHAKLLANTIRISH. Лучшие интеллектуальные исследования, 10(1), 179–185. Retrieved from
5. Ochilova, Xilola Sheraliyevna. МАКТАБГАЧА ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИДА BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH. 278-284
6. Ochilova Hilola Sheraliyevna. (2023). МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI. Лучшие интеллектуальные исследования, 8(4), 70–75